

KOVÁCS LAJOS ■

CSUPOR DEZSŐ ■

LENTE GÁBOR ■

GUNDA TAMÁS ■

SZÁZ KÉMIAI MÍTOSZ

TÉVHITEK,
FÉLREÉRTÉSEK,
MAGYARÁZATOK

AKADÉMIAI KIADÓ, BUDAPEST

Tartalom

Előszó (Fráter György)	11
Köszönetnyilvánítás	15
Bevezetés	17

Kémiai tévhitek általában

1. Kell-e félnünk a vegyi anyagoktól? (Kovács Lajos)	21
2. Veszélyesebb-e a kémia más emberi tevékenységeknél? (Kovács Lajos)	24
3. Veszélytelenek-e a természetes anyagok? (Kovács Lajos)	29
4. Veszélyesek-e a mesterséges anyagok? (Kovács Lajos)	33
5. Vak vezet világtalant? (Civil szervezetek tévedései kémiai kérdésekben) (Kovács Lajos)	37
6. A REACH-szabályozás lenne a vegyipart megváltó csodaszer? (Kovács Lajos)	41
7. Valóban nem termel hulladékot a biotechnológia? (Kovács Lajos)	46
8. Valóban megolvad a korcsolya éle alatt a jég? (Lente Gábor)	50
9. Lyukas-e az ózonpajzs? (Lente Gábor)	54
10. Tényleg igazolták Mengyelejev minden jóslatát? (Lente Gábor)	57
11. Hogyan függ össze az ólomakkumulátor-feldolgozás és az ájurvéda? (Kovács Lajos)	64
12. Az ember nem avatkozhat be a természet rendjébe? (A LOHAFEX-kísérlet) (Kovács Lajos)	69

Élelmiszerek

13. Valóban igaz, hogy az élelmiszerekben a benzoátok a C-vitaminnal együtt veszélyesek lehetnek az egészségünkre? (Kovács Lajos)	75
14. Károsak, rákkeltőek-e az élelmiszerfestékek? (Gunda Tamás)	79
15. Mindig jobb-e a „biozöltségek”? (Gunda Tamás)	82
16. Mi is az a „zsírsavak mono- és digliceridjeinek ecetsav- és borkősav-észterei, E472d” és társai? (Gunda Tamás)	86
17. Melyik a jobb: a margarin vagy a vaj? (Kovács Lajos)	89
18. Miért veszélyes a melamin a hamisított élelmiszerekben? (Kovács Lajos)	96
19. Van-e elegendő vanília és természetes mentol? (Kovács Lajos)	101
20. Valóban mindig a frissesség jele a hús vörös színe? (Kovács Lajos) ...	105
21. Valóban a teljes kiőrlésű gabonákból készült pékáruk a legegészségesebbek? (Kovács Lajos, Gunda Tamás)	110
22. Kismértékben orvosság, nagymértékben gyógyszer? Egészséges vagy káros a vörösbor és az egyéb alkoholos italok fogyasztása? (Csupor Dezső)	115
23. Sok-e a vas a spenótban? (Lente Gábor)	125
24. Valóban indiai fűszer a curry? (Csupor Dezső)	128
25. Omega-3, -6, -9: több, jobb vagy más? (Csupor Dezső)	131
26. Rosszabb minőségűek-e a „hasonmás” gyógyszerek, mint az eredetiek? (Csupor Dezső)	138
27. Tényleg különleges zsírsavösszetétele miatt egészséges az olívaolaj? (Csupor Dezső)	142
28. Minden élelmiszer-adalék veszélyes anyag? (Gunda Tamás)	147
29. Valóban a tengeri só az igazi? (Lente Gábor)	150
30. Egészségesebb-e a barna cukor, mint a fehér? (Lente Gábor)	153
31. Mérgező-e a guármézga? (Kovács Lajos)	155
32. Valóban ártalmatlan serkentőszer a koffein? (Kovács Lajos, Lente Gábor)	160
33. Megoldható-e az emberiség üzemanyag-szükséglete bioüzemanyagokból? (Kovács Lajos)	165
34. Tényleg lobogó forró vízben kell megfőzni a tojást? (Kovács Lajos)	171
35. Igaz-e, hogy régebben biztonságosabbak voltak az élelmiszerek? (Kovács Lajos)	177

Gyógyszerek

36. Hatékony rákgyógyszer-e a „B ₁₇ -vitamin”? (Kovács Lajos)	183
37. Gyógyíthatók-e az ízületi bántalmak glükózámmal vagy kondroitin-szulfáttal? (Kovács Lajos)	190
38. Tényleg doppingszer a tesztoszteron? (Lente Gábor)	195
39. Javítják-e a doppingszerek a sporteredményeket? (Lente Gábor)	197
40. Lehet-e hatásos egy hatóanyagot nem tartalmazó gyógyszer? (Csupor Dezső)	201
41. Jobbak-e a szintetikus gyógyszerek, mint a gyógynövények? (Csupor Dezső)	205
42. A gyógyteákat nem szabad cukorral édesíteni? (Csupor Dezső)	212
43. Homeopátia: hatóanyag- és mellékhatásmentes gyógymód? (Csupor Dezső)	216
44. Az aromaterápia kellemes, de hatástalan módszer? (Csupor Dezső)	222
45. A kamilla súlyos allergiás reakciót okozhat? (Csupor Dezső)	227
46. Fokozzák-e az öngyilkosság kockázatát az antidepresszánsok? (Csupor Dezső)	232
47. Megelőzhető-e a megfázás C-vitamin szedésével? (Csupor Dezső)	236
48. Megőrizhető-e az egészség megadózisú vitaminok fogyasztásával? (Csupor Dezső)	243
49. Méregteleníthető-e a szervezet? (Csupor Dezső)	252
50. Megváltozott tudatállapotot okoz-e az abszint? (Csupor Dezső)	256
51. Koffeinmentes-e a zöld tea? (Csupor Dezső)	261
52. Valóban ártalmatlan koleszterinszint-csökkentő a vörös rizs? (Csupor Dezső)	266
53. Tényleg mindenre jó az Aloe vera? (Csupor Dezső)	271
54. Valóban a xeronin a noni hatóanyaga? (Csupor Dezső)	276
55. Tényleg csak egy hatásos hashajtó a ricinusolaj és semmi több? (Csupor Dezső)	280
56. Van-e cukor a medvecukorban? (Csupor Dezső)	283
57. Az antibiotikum mesterséges, tehát káros? (Csupor Dezső)	287
58. Veszélyesek-e a fitoösztrogének? (Csupor Dezső)	292
59. Gyulladáscsökkentő hatású-e a fűzfakéreg? (Csupor Dezső)	299
60. Hatásos-e minden gyógyszer? (Csupor Dezső)	305
61. Gyengébb hatásúak-e a gyógynövények hatóanyagai, mint a gyógyszerek? (Csupor Dezső)	309
62. El vagyunk savasodva? (Csupor Dezső)	314

63. Melyik a jobb, az ásványvíz vagy a csapvíz? (Csupor Dezső)	320
64. Garantált-e a modern gyógynövény-készítmények minősége? (Csupor Dezső)	329
65. Tényleg megóvnak a súlyos betegségektől az antioxidánsok? (Csupor Dezső)	337
66. Jó-e gyomorégés ellen a szódabikarbóna? (Csupor Dezső)	346
67. Fekélyt okoz-e a csípős paprika? (Csupor Dezső)	348
68. Kábítószer-e a kokain? (Lente Gábor)	352

Katasztrófák, mérgek, vegyszerek

69. Valóban hátborzongató, ha egy kórházban brómcíánt találnak? (Kovács Lajos)	357
70. Tényleg másfél millió ember fogyaszt arzénnel szennyezett ivóvizet Magyarországon? (Kovács Lajos)	360
71. Ártalmatlanná tehető-e kénporral a kiömlött higany? (Kovács Lajos)	367
72. Tényleg több bajt okozott a DDT használata, mint amennyi hasznot hajtott? (Kovács Lajos)	371
73. A dioxin lenne a legveszélyesebb mérgező? (Kovács Lajos)	377
74. Megmérgezték-e Napóleont? (Lente Gábor, Kovács Lajos)	382
75. Baj az, ha formaldehid van a ruhákban, az élelmiszerekben és bennünk? (Kovács Lajos)	386
76. Veszélyes hulladéknak számít-e a vörösiszap? (Kovács Lajos)	391
77. Valóban olyan jelentéktelen anyag a kálium-szulfát, hogy ismerni sem érdemes? (Kovács Lajos)	398
78. Valóban annyira mérgező a bárium-szulfát, hogy akár egy porszemcséje is halálos lehet? (Lente Gábor)	401
79. Folyékonyak-e a savak? (Lente Gábor)	403
80. Felfrissít-e az ózondús levegő? (Lente Gábor)	406
81. Tényleg hideg a gyémánt? (Lente Gábor)	409
82. Valóban örök a gyémánt? (Lente Gábor)	412
83. Tényleg az 5,5-ös pH-jú oldat a semleges? (Lente Gábor)	414
84. Mérgező-e az oxálsav? (Lente Gábor)	419
85. Minden fémet vonz a mágnes? (Lente Gábor)	422
86. Tipikus folyadék-e a víz? (Lente Gábor)	425
87. Lehet-e tűzvész úrhajóban? (Lente Gábor)	428

88. Mérgező-e a vezetékes gáz? (Lente Gábor)	431
89. Mérgező-e a szén-dioxid? (Lente Gábor)	433
90. Hány áldozata volt a csernobili balesetnek? (Lente Gábor)	438
91. Történt atomrobbanás a csernobili és a fukusimai baleset során? (Lente Gábor)	440
92. Azonos-e a szilikon és a szilícium? (Lente Gábor)	444
93. Mi volt az öbölháború-betegség háttere? (Kovács Lajos)	446
94. Impotenssé tesz-e a hőérzékeny papírban található biszfenol A? (Kovács Lajos)	449
95. Tényleg mérsékkelhető lett volna a tiszai ciánkatasztrófa hatása? (Lente Gábor)	453
96. Valóban a cián a legmérgezőbb anyag? (Lente Gábor)	457
97. Valóban olyan kockázatos-e Antal Vali tíz vegyületsorozatja? (Kovács Lajos)	461
98. Helyettesíthetők-e a műanyagok természetes polimerekkel? (Kovács Lajos)	465
99. Valóban az eltérő kémhatás miatt különbözik a búzavirág és a rózsa színe? (Kovács Lajos)	469
100. Megoldotta-e Erin Brockovich a mérgező krómsók rejtélyét? (Kovács Lajos)	473

A könyvben használt szakkifejezések magyarázata

(Csupor Dezső, Kovács Lajos)	477
------------------------------------	-----

Felhasznált és ajánlott irodalom

Általános források	489
Az egyes esszékhez kapcsolódó művek	490
A könyvben használt szakkifejezések magyarázatához kapcsolódó művek	552

Név- és tárgymutató (Kovács Lajos)	553
--	-----